

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

ประวัติความเป็นมาของการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย เริ่มต้นจากการแข่งขันก่อนปี พ.ศ. 2500 กีฬาที่แข่งขันระหว่างสถาบันอุดมศึกษามีไม่มากนัก เช่น กรีฑา วอลเลย์บอล เทนนิสและแบดมินตัน เป็นต้น โดยมีมหาวิทยาลัยที่เข้าร่วมการแข่งขัน จำนวน 5 มหาวิทยาลัย คือ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ (มหาวิทยาลัยมหิดลในปัจจุบัน) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และมหาวิทยาลัยศิลปากร การแข่งขันกีฬาระหว่างมหาวิทยาลัยขณะนั้น ยังไม่เรียกว่า กีฬามหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย และไม่มีกิจกรรมกีฬาหลายชนิดมาแข่งพร้อมกันอยู่ในปัจจุบัน จนกระทั่งปี พ.ศ. 2513 มีการรวมเอากีฬาชนิดต่างๆ มาแข่งขันพร้อมกันและจัดการแข่งขันภายในเวลาประมาณ 1 สัปดาห์ ซึ่งนับได้ว่าเป็นต้นกำเนิดของกีฬามหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย ครั้งล่าสุดที่จัดไปเป็นครั้งที่ 35 โดยจัดระหว่างวันที่ 7-14 มกราคม พ.ศ.2551 ณ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช (วลัยลักษณ์เกมส์) มีมหาวิทยาลัยทั่วประเทศ 110 สถาบันเข้าร่วมการแข่งขัน โดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย คือ 1) เพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษาและบุคลากรให้มีสมรรถภาพและสุขภาพที่ดี มีน้ำใจนักกีฬา รู้แพ้ รู้ชนะ รู้ภัย รู้จักให้ออกาสผู้อื่น มีระเบียบวินัย รู้จักปฏิบัติตามกติกาและกฎเกณฑ์ต่างๆ อย่างบริสุทธิ์ใจ มีความอดทน รู้จักอดกลั้น รู้จักควบคุมตนเองและมีความสามัคคี รู้จักร่วมมือปฏิบัติกรต่างๆ อย่างกลมกลืน รู้จักแก้ปัญหาอย่างสันติ รู้จักสละประโยชน์ส่วนตัวเพื่อส่วนรวม 2) เพื่อพัฒนามาตรฐานและวัฒนธรรมการกีฬา ให้ไปสู่ความเป็นเลิศและเป็นแบบฉบับที่ดีงามของการกีฬาระดับชาติ 3) เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจและสัมพันธ์ภาพอันดีระหว่างนิสิต นักศึกษา บุคลากรของมหาวิทยาลัย และสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ 4) เพื่อส่งเสริมทำนุบำรุง และพัฒนาศิลปวัฒนธรรมกีฬาไทย (มหาวิทยาลัยมหิดล, 2548)

การจัดการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทยในช่วง พ.ศ.2513-2545 จัดโดยองค์การนักศึกษาร่วมกับชมรมกีฬา ในปี พ.ศ. 2516 ไม่มีการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย เนื่องจากมีปัญหาทางการเมือง แต่องค์การส่งเสริมกีฬามหาวิทยาลัยได้ตั้งคณะกรรมการชุดหนึ่งขึ้นมาเพื่อแก้ไขปรับปรุงข้อบังคับกีฬามหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย ให้สอดคล้องกับข้อบังคับสหพันธ์กีฬานานาชาติ ใช้ชื่อว่า "คณะกรรมการกีฬามหาวิทยาลัยแห่ง

ประเทศไทย พุทธศักราช 2516" มีชื่อย่อว่า ก.ก.ม.ท. "The University Sports Board of Thailand-U.S.B.T" โดยอยู่ภายใต้การส่งเสริมของรัฐบาลและขึ้นตรงต่อองค์การส่งเสริมกีฬาแห่งประเทศไทย (การกีฬาแห่งประเทศไทยในปัจจุบัน) โดยได้รับจัดสรรงบประมาณสมทบการจัดการแข่งขันให้เป็นประจำทุกปี งบประมาณดังกล่าวไม่เพียงพอในการจัดการแข่งขันทำให้การจัดการแข่งขันบางครั้งต้องมีเจ้าภาพร่วม หมายความว่า มีหลายมหาวิทยาลัยร่วมกันเป็นเจ้าภาพจัดการแข่งขัน ในปี พ.ศ.2526 คณะกรรมการบริหารกีฬามหาวิทยาลัย (ก.ก.ม.ท.) ได้กำหนดคุณสมบัติของนักกีฬา สำหรับปริญญาตรี เข้าแข่งขันได้ไม่เกิน 5 ครั้ง และสูงกว่าปริญญาตรีเข้าแข่งขันได้ไม่เกิน 3 ครั้ง ในปี พ.ศ.2528 ได้มีการกำหนดให้สถาบันอุดมศึกษาเอกชน ต้องเสียค่าสมัครเข้าร่วมการแข่งขัน

ในปี พ.ศ.2529 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้เริ่มโครงการพัฒนานักกีฬาชาติขึ้น โดยรับนักกีฬาทีมชาติ เยาวชนทีมชาติ เยาวชนเขตที่ได้รับเหรียญการแข่งขันกีฬาเยาวชนแห่งชาติและกีฬาแห่งชาติ เข้าศึกษาด้วยวิธีพิเศษเป็นมหาวิทยาลัยแรก ซึ่งในปัจจุบันทั้งมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชนได้มีโครงการรับนักเรียนที่มีความสามารถดีเด่นทางการกีฬา เช่น มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ มหาวิทยาลัยกรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีปทุม เป็นต้น ในปี พ.ศ. 2532 คณะกรรมการอำนวยการกีฬามหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย ได้มีมติให้มหาวิทยาลัยเอกชนเข้าเป็นสมาชิกได้เหมือนกับมหาวิทยาลัยของรัฐ จากมติดังกล่าวทำให้มีมหาวิทยาลัยสมัครเข้าร่วมการแข่งขันมากขึ้นกว่าเดิม โดยเฉพาะกีฬาประเภททีม ต้องมีการแข่งขันรอบคัดเลือก เพื่อให้เหลือทีมตามจำนวนที่กำหนดในแต่ละชนิดกีฬา

ในปี พ.ศ.2536 เริ่มเก็บค่าธรรมเนียมการแข่งขันนักกีฬาคนละ 20 บาท และเพิ่มเป็น 40 บาท ในปี พ.ศ.2539 และในปี พ.ศ.2541 เริ่มมีการตรวจสอบมาตรฐานระดับในนักกีฬา ในปี พ.ศ. 2548 มีสถาบันอุดมศึกษาเข้าร่วมการแข่งขันมากที่สุด 110 สถาบัน (มหาวิทยาลัยมหิดล, 2548) จะเห็นได้ว่าการจัดการแข่งขันมีสถาบันในระดับอุดมศึกษาเข้าร่วมเป็นจำนวนมากขึ้นทุกปี โดยเริ่มแรกมีเพียง 5 สถาบันเท่านั้น ทำให้ระบบการจัดการแข่งขันเป็นสากหล่มมากขึ้น มีหน่วยงานเอกชนสนับสนุนงบประมาณจัดการแข่งขัน ความสามารถของนักกีฬาไม่แตกต่างจากการแข่งขันกีฬาแห่งชาติ เพราะนักกีฬาส่วนใหญ่ที่เข้าร่วมการแข่งขันก็เป็นนักกีฬาในระดับชาติหรือระดับเขต และเข้ามาศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษานั้นๆ โดยเฉพาะสถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่ให้สิทธิพิเศษกับนักกีฬาทีมชาติ ทำให้เหรียญรางวัลรวมอันดับต้นๆ ส่วนใหญ่เป็นของสถาบันการศึกษา

เอกชน และทำให้วัตถุประสงค์หลักของการจัดการแข่งขันเพื่อความสามัคคีเปลี่ยนเป็นการแข่งขันเพื่อความเป็นเลิศในการกีฬา การที่มหาวิทยาลัยเอกชนดึงตัวนักกีฬาทีมชาติมาเรียนที่สถาบันของตนนั้นเพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์สถาบันของตน ซึ่งเป็นกลวิธีการตลาดของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนเพื่อให้มีนักศึกษาเข้ามาศึกษาต่อเป็นจำนวนมาก เป็นการแสดงถึงศักยภาพของสถาบันทางด้านการกีฬา ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมามากมาย เช่น นักกีฬาต้องการที่จะได้รับชัยชนะโดยใช้วิธีการต่างๆ เพื่อได้มาซึ่งเหรียญรางวัล เพราะทางสถาบันนั้นๆ ได้มีการให้เงินรางวัล ให้ทุนการศึกษา ให้เบี้ยเลี้ยง เป็นต้น ทำให้นักกีฬามุ่งที่จะเอาชนะด้วยเทคนิคและเทคนิค การใช้สารกระตุ้น การทำร้ายคู่ต่อสู้ เป็นต้น ไม่ได้แพ้ชนะกันที่ความสามารถทางกรกีฬาอย่างแท้จริง ซึ่งตรงข้ามกับวัตถุประสงค์ของการจัดการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย เป็นจุดเสื่อมถอยของคำว่า "รู้แพ้ รู้ชนะ รู้อภัย" หรือ "การแข่งขันเพื่อความสามัคคี" เช่น การศึกษาของ ประเสริฐไชย สุขสอาด (2539) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยคัดสรรที่ส่งผลต่อพฤติกรรมก้าวร้าวในการกีฬาของนักกีฬามหาวิทยาลัยที่มีความสามารถต่างกัน พบว่า ปัจจัยคัดสรรที่ส่งผลทางตรงต่อพฤติกรรมก้าวร้าวในการกีฬาของนักกีฬามหาวิทยาลัย ได้แก่ การแสดงแบบของเพื่อน การแสดงแบบของผู้ฝึกสอน การฝึกอบรมแบบประชาธิปไตยและความวิตกกังวลตามลำดับ

สถิติการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยที่ผ่านมา สถาบันในระดับอุดมศึกษาในเขตภาคเหนือตอนบนได้รับเหรียญรางวัลจากการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทยน้อยมากในการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทยแต่ละครั้ง (มหาวิทยาลัยมหิดล, 2548) มีเพียงมหาวิทยาลัยเชียงใหม่เท่านั้นที่ได้รับเหรียญรางวัลรวมติดอันดับ 1 ใน 5 ของการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย ครั้งที่ 31, 32 และ 33 และได้อันดับ 7 ในการแข่งขันครั้งที่ 35 ซึ่งมีแนวโน้มว่าจะหลุดจากการติดอันดับ 1 ใน 10 จากการแข่งขันครั้งต่อไป เพราะมีสถาบันการศึกษาเข้าร่วมการแข่งขันมากขึ้นเรื่อยๆ และแต่ละสถาบันได้เล็งเห็นความสำคัญของการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย จึงมีโครงการพิเศษเพื่อรับนักกีฬาในระดับต่างๆ เพื่อเข้าศึกษาต่อ ทำให้นักกีฬาที่มีความสามารถในระดับประเทศมีโอกาสที่จะเลือกเข้าศึกษาในสถาบันที่ตนเองต้องการที่จะศึกษาและได้ผลประโยชน์ในรูปแบบต่างๆ มากกว่า ถึงอย่างไรก็ตามสถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษาเขตภาคเหนือตอนบน เช่น มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง มีโครงการรับนักกีฬาที่มีความสามารถดีเด่นทางกรกีฬา (นักกีฬาช่างเผือก) เข้าศึกษาต่อ แต่ก็ไม่สามารถที่จะเอาชนะคู่ต่อสู้จากมหาวิทยาลัยอื่นได้เพราะไม่มีความสามารถเพียงพอ วิธีการแก้ปัญหามีมากมายหลากหลายวิธี

โดยเฉพาะต้องสร้างทีมกีฬานั้นๆ ให้มีความเข้มแข็งและมีความสามารถทางการกีฬามากขึ้น มีการบริหารจัดการที่ดีเพื่อการเปลี่ยนแปลง การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนักกีฬาทั้งทีมให้ประสบความสำเร็จนั้นจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นที่ต้องได้รับการพัฒนา ดังนั้นการพัฒนาทีมกีฬาควรเริ่มจากผู้นำทางการกีฬาในสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งหมายถึงประธานและรองประธานชมรมกีฬา โดยการพัฒนากวาจะผู้นำทางการกีฬา เพราะการพัฒนาภาวจะผู้นำทางการกีฬาเป็นปัจจัยหนึ่งในการสร้างและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางการกีฬาให้กับผู้นำในการบริหารจัดการทีมให้ดีขึ้น ฝึกการใช้ความรู้ ทักษะตามประสบการณ์ที่ได้รับและศึกษาเพิ่มเติม เสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนาทีม รู้จักการควบคุมและจัดการกับอารมณ์ได้ไม่ว่าจะอยู่ในสถานการณ์ใด สร้างผู้นำทางการกีฬาให้มีบุคลิกภาพ และมีมนุษยสัมพันธ์ดีขึ้น มีแรงจูงใจในการฝึกซ้อมและการแข่งขันมากขึ้น ในปัจจุบันยังไม่มีหลักสูตรหรือวิธีการที่จะพัฒนาภาวจะผู้นำทางการกีฬาให้กับนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา มีเพียงหลักสูตรจิตวิทยาทางการกีฬา สำหรับการอบรมนักกีฬาทีมชาติไทยเท่านั้น ซึ่งสร้างโดยสำนักพัฒนาสุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข ตั้งแต่ปี 2541 ดังนั้นผู้วิจัยได้เห็นว่าควรมีการสร้างและพัฒนาหลักสูตรภาวจะผู้นำทางการกีฬาให้หลากหลายด้านนอกจากทางด้านจิตวิทยาทางการกีฬา โดยหลักสูตรดังกล่าวจัดทำในรูปแบบชุดฝึกอบรม ซึ่งใช้เวลาในการอบรม 4-5 วัน ต่อเนื่องกัน

ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้แนวคิดของ Kotter (1982) ดังต่อไปนี้ 1) พัฒนาทางด้านความรู้ให้มีความรู้กว้างขวางทางการกีฬา มีทักษะในการวางแผน ใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ เพื่อให้ได้ประโยชน์สูงสุด มีความรู้ในการบริหารจัดการกีฬา ฝึกเรียนรู้ทักษะใหม่ๆ อยู่เสมอ สามารถถ่ายทอดความรู้สู่สมาชิกในทีมได้ 2) พัฒนาทักษะด้านการคิดให้มีความเฉลียวฉลาด มีไหวพริบ มีเขาว์ปัญญาที่ดี กล้าที่จะตัดสินใจโดยใช้วิจารณ์ญาณของตนเอง มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล สามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ เข้าใจอารมณ์ของตนเองและผู้อื่น 3) พัฒนาศิลปะบุคลิกภาพให้มีความน่าเชื่อถือ มีร่างกายสมบูรณ์แข็งแรง น่าศรัทธา มีสัมมาคารวะ อ่อนน้อมต่อมตน มีความสงบเสงี่ยม มีความเสียสละไม่เห็นแก่ตัว 4) พัฒนาด้านมนุษยสัมพันธ์เพื่อการปรับตัวเข้ากับสังคมได้ดี ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีความสามารถในการสื่อสาร มีศิลปะในการพูดชักจูงนำพาให้เกิดการทำงานเป็นทีมที่ดีได้ 5) พัฒนาทางด้านอารมณ์ เพื่อให้มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ มีความมั่นคงทางอารมณ์ ยิ้มแย้มแจ่มใส มองโลกในแง่ดี มีความยุติธรรม สิ่งเหล่านี้จะทำให้เกิดสมาธิในการทำงานต่างๆ 6) พัฒนาทักษะด้านแรงจูงใจ เพื่อให้มีความเชื่อมั่นในตนเอง ความรับผิดชอบ ความทะเยอทะยาน รักความก้าวหน้าและแรงจูงใจในการทำงานเพื่อให้ประสบความสำเร็จ สิ่งเหล่านี้จะส่งผลต่อการประสบความสำเร็จในอนาคตถ้าสามารถเปลี่ยนแปลงได้ และถ้าการพัฒนาภาวจะผู้นำทางการ

กีฬาให้กับผู้นำหรือประธานชมรมกีฬาแล้ว การบริหารจัดการภายในทีมกีฬาก็จะประสบความสำเร็จ และเกิดการส่งต่อพฤติกรรมรุ่นต่อรุ่น เป็นการเลียนแบบพฤติกรรมของรุ่นพี่ ยิ่งถ้าประสบความสำเร็จมากการพัฒนา ก็จะเป็นไปอย่างรวดเร็วเพราะเห็นผลในระยะสั้น ดังนั้นพฤติกรรมหรือทักษะการเป็นผู้นำก็จะเป็นต้นแบบไปยังหมู่เพื่อนและสมาชิกภายในทีม เกิดการพัฒนาในวงการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาและยังคงอยู่คู่กับกีฬานั้นต่อไป ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดที่จะพัฒนาหลักสูตรและชุดฝึกอบรมภาวะผู้นำทางการกีฬาให้กับนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา เขตภาคเหนือตอนบน ทั้งนี้เพื่อให้ผู้นำทางการกีฬาในสถาบันอุดมศึกษาเกิดการพัฒนาในด้านภาวะผู้นำ และส่งผลให้การบริหารจัดการกีฬาประสบความสำเร็จมากขึ้น ซึ่งผลการทดลองครั้งนี้ทำให้ได้หลักสูตรและชุดฝึกอบรมภาวะผู้นำทางการกีฬา อาจนำไปประยุกต์ใช้กับสถาบัน อุดมศึกษา ในภาคอื่นๆ ตลอดจนองค์กร หรือองค์การกีฬา สมาคมกีฬาทั้งหลายที่ต้องการจะพัฒนาศักยภาพของนักกีฬาหรือมุ่งเน้นการพัฒนาภาวะผู้นำทางการกีฬาได้

ปัญหาของการวิจัย

1. คุณลักษณะภาวะผู้นำทางการกีฬาที่พึงประสงค์และที่เป็นจริงของนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา เขตภาคเหนือตอนบน ควรประกอบด้วยอะไรบ้าง และเป็นอย่างไร
2. หลักสูตรและชุดฝึกอบรมภาวะผู้นำทางการกีฬาควรมีลักษณะและองค์ประกอบเป็นอย่างไร และมีวิธีดำเนินการอย่างไร
3. หลักสูตรและชุดฝึกอบรมที่สร้างขึ้นมีประสิทธิผลในการพัฒนาภาวะผู้นำทางการกีฬาเพียงไร
4. หลักสูตรและชุดฝึกอบรมมีความเหมาะสมเพียงใด และควรปรับปรุงอะไร อย่างไร

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

จุดมุ่งหมายทั่วไป

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างและพัฒนาหลักสูตรและชุดฝึกอบรมภาวะผู้นำทางการกีฬา สำหรับนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา เขตภาคเหนือตอนบน

จุดมุ่งหมายเฉพาะ

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะภาวะผู้นำทางการกีฬา ของนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา เขตภาคเหนือตอนบน ในด้าน
  - 1.1 คุณลักษณะภาวะผู้นำทางการกีฬาที่พึงประสงค์ ของนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา

1.2 คุณลักษณะภาวะผู้นำทางการกีฬาที่เป็นจริง ของนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา เขตภาคเหนือตอนบน

2. เพื่อสร้างและพัฒนาหลักสูตรและชุดฝึกอบรมภาวะผู้นำทางการกีฬา สำหรับ นักศึกษาในระดับอุดมศึกษา เขตภาคเหนือตอนบน

3. เพื่อศึกษาผลการทดลองใช้หลักสูตรและชุดฝึกอบรมภาวะผู้นำทางการกีฬา ของ นักศึกษาในระดับอุดมศึกษา เขตภาคเหนือตอนบน

4. เพื่อประเมินผลหลักสูตรและชุดฝึกอบรมภาวะผู้นำทางการกีฬา ของนักศึกษาใน ระดับอุดมศึกษา เขตภาคเหนือตอนบน

ความสำคัญของการวิจัย

1. ทราบถึงคุณลักษณะภาวะผู้นำทางการกีฬาที่ควรจะเป็น ของนักศึกษาที่เป็นผู้นำ ทางการกีฬา ในสถาบันอุดมศึกษา เขตภาคเหนือตอนบน

2. ทราบถึงคุณลักษณะภาวะผู้นำทางการกีฬาที่เป็นจริงในปัจจุบันของนักศึกษาที่เป็น ผู้นำทางการกีฬา ในสถาบันอุดมศึกษา เขตภาคเหนือ

3. ได้หลักสูตรและชุดฝึกอบรมภาวะผู้นำทางการกีฬา สำหรับนักศึกษาในระดับ อุดมศึกษา เขตภาคเหนือตอนบน ที่สามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้จริง เกิดประสิทธิภาพและ ประสิทธิภาพ สามารถประยุกต์ใช้กับนักศึกษาในระดับอุดมศึกษาภูมิภาคอื่นๆ หรือผู้นำทางการกีฬา ต่างๆ ได้

4. นักศึกษาที่เข้ารับการฝึกอบรมได้เรียนรู้ทั้งทางทฤษฎีและปฏิบัติ ในการพัฒนาภาวะ ผู้นำทางการกีฬาให้เกิดขึ้นกับตนเองเพื่อการพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้น

5. สถาบันอุดมศึกษา ตลอดจนหน่วยงานทางการกีฬา สามารถนำหลักสูตรและชุดฝึก อบรมภาวะผู้นำทางการกีฬาไปประยุกต์ใช้ได้

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้จัดเป็นการวิจัยเชิงวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดย มุ่งพัฒนาหลักสูตรและชุดฝึกอบรมภาวะผู้นำทางการกีฬา ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 สังเคราะห์คุณลักษณะภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ จากเอกสารและงานวิจัยที่ เกี่ยวข้อง สัมภาษณ์บุคลากรที่ทำงานเกี่ยวข้องกับกิจกรรมนักศึกษาด้านการกีฬา หรือเป็นผู้ ฝึกสอนหรือผู้ช่วยผู้ฝึกสอน และสำรวจคุณลักษณะภาวะผู้นำทางการกีฬาที่เป็นจริงของนักศึกษาที่ เป็นผู้นำทางการกีฬา ในระดับอุดมศึกษา เขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบน

ขอบเขตเนื้อหา

การหาคุณลักษณะภาวะผู้นำทางการกีฬาที่พึงประสงค์และเป็นจริงของนักศึกษาในระดับอุดมศึกษาเขตภาคเหนือตอนบน โดยจะศึกษาคุณลักษณะภาวะผู้นำทางการกีฬา ซึ่งประยุกต์ใช้แนวคิดของ Kotter (1982)

1. ด้านความคิด (Cognitive) ได้แก่ ความคิดสร้างสรรค์ ความเฉลียวฉลาด มีเชาวน์ปัญญาดี มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีไหวพริบ แก้ไขสถานการณ์ได้ดี
2. ด้านความรู้ทักษะ (Knowledge-Skill) ได้แก่ การมีความรู้ในงานที่ปฏิบัติ มีความรู้กว้างขวาง มีทักษะในการบริหารจัดการ มีทักษะในการวางแผน มีศิลปะในการทำงาน
3. ด้านบุคลิกภาพ (Interpersonal) ได้แก่ มีความกระตือรือร้น มีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง มีความซื่อสัตย์ สุภาพอ่อนน้อมถ่อมตน ตื่นตัวอยู่เสมอ มีความขยันหมั่นเพียร
4. ด้านมนุษยสัมพันธ์ (Relationship) ได้แก่ มีความสามารถในการสื่อสาร มีศิลปะในการพูด มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ความเป็นมิตร เข้าสังคมและปรับตัวได้ดี ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี
5. ด้านอารมณ์ (Temperament) ได้แก่ มีความมั่นคงทางอารมณ์ มีความอดทนอดกลั้น ควบคุมอารมณ์ได้ดี เห็นอกเห็นใจผู้อื่น สนุกสนานร่าเริง มีอารมณ์ขัน
6. ด้านแรงจูงใจ (Motives/Needs) ได้แก่ มีความรับผิดชอบ มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความทะเยอทะยาน แสวงหาความรู้อยู่เสมอ มีอุดมการณ์สูง มีแรงจูงใจในการทำงานสูง

ขอบเขตประชากร

การศึกษาคณะภาวะผู้นำทางการกีฬาที่พึงประสงค์ โดยการศึกษาจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะภาวะผู้นำ และการสัมภาษณ์บุคลากรที่ทำงานเกี่ยวข้องกับกิจกรรมนักศึกษาด้านการศึกษา ในสถาบันอุดมศึกษาในเขตภาคเหนือตอนบน หรือเป็นผู้ฝึกสอน หรือผู้ช่วยผู้ฝึกสอนให้กับทีมกีฬาของชมรมกีฬาในระดับอุดมศึกษา จำนวน 17 สถาบัน

การศึกษาคณะภาวะผู้นำทางการกีฬาที่เป็นจริงของนักศึกษาที่เป็นผู้นำทางการกีฬา ในระดับอุดมศึกษา เขตภาคเหนือตอนบน เป็นนักศึกษาที่ดำรงตำแหน่งประธานหรือรองประธานชมรมกีฬา ในสถาบันอุดมศึกษา เขตภาคเหนือตอนบน จำนวนทั้งสิ้น 15 สถาบัน (2 สถาบัน ไม่มีชมรมกีฬา)

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนาหลักสูตรและชุดฝึกอบรมภาวะผู้นำทางการกีฬาสำหรับนักศึกษาที่เป็นผู้นำทางการกีฬา และปรับปรุงแก้ไขหลังจากให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity)

ขอบเขตเนื้อหา

หลักสูตรและชุดฝึกอบรมภาวะผู้นำทางการกีฬา ได้นำเนื้อหาจากการสังเคราะห์และสำรวจคุณลักษณะภาวะผู้นำทางการกีฬาที่พึงประสงค์และที่เป็นจริงในขั้นตอนที่ 1 และได้เขียนหลักสูตรตามองค์ประกอบ 9 ด้าน คือ 1) สภาพปัญหาและความต้องการ 2) หลักการของหลักสูตร 3) เป้าหมายของหลักสูตร 4) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร 5) เนื้อหาสาระและระยะเวลา 6) วิธีการจัดการเรียนรู้ 7) กิจกรรมการเรียนรู้ 8) สื่อการเรียนรู้ 9) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ และชุดฝึกอบรมประกอบด้วย 1) ลำดับที่ของชุดฝึกอบรม แผนการฝึกอบรม 2) เวลาที่ใช้ในการฝึกอบรม 3) แนวคิด 4) จุดประสงค์ 5) สาระการเรียนรู้ 6) กระบวนการเรียนรู้ 7) สื่อ/อุปกรณ์ 8) เอกสารประกอบการฝึกอบรม ใบงาน สำหรับคู่มือวิทยากรจะมีเฉลยใบงานและการประเมินผล

ขอบเขตประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ซึ่งให้คะแนนการหาค่าความสอดคล้องของโครงสร้างหลักสูตรและชุดฝึกอบรมภาวะผู้นำทางการกีฬา

ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาผลการทดลองโดยใช้หลักสูตรและชุดฝึกอบรมที่สร้างขึ้นกับนักศึกษากลุ่มทดลอง ทำการแก้ไข ปรับปรุงหลักสูตรและชุดฝึกอบรมหลังจากนำไปทดลองใช้แล้ว

ขอบเขตเนื้อหา

นำหลักสูตรและชุดฝึกอบรมที่สร้างขึ้นและได้แก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับนักศึกษาที่มีตำแหน่งบริหารในชมรมกีฬา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ซึ่งหลักสูตรพัฒนาภาวะผู้นำทางการกีฬา ประกอบด้วยชุดฝึกอบรม จำนวน 6 ชุด รวม 23 แผนการฝึกอบรม

ขอบเขตประชากร

ประชากรที่ใช้ในการทดลองใช้หลักสูตรและชุดฝึกอบรมภาวะผู้นำทางการกีฬา สำหรับนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา เขตภาคเหนือตอนบน เป็นประธานหรือรองประธานชมรมกีฬา สังกัดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จำนวน 43 ชมรม

ขั้นตอนที่ 4 ประเมินหลักสูตรและชุดฝึกอบรมภาวะผู้นำทางการกีฬา

ขอบเขตเนื้อหา

ผู้วิจัยประยุกต์ใช้รูปแบบการวิเคราะห์เชิงระบบ (System Analysis Approach) ซึ่งเป็นแนวคิดการวิเคราะห์ที่อธิบายเกี่ยวกับการทำงานที่สัมพันธ์กันของ ปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการ (Process) และผลผลิต (Output) ของ รัตนะ บัวสนธ์ (2543)

ขอบเขตประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักศึกษาที่เป็นผู้นำทางการกีฬาของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และเข้ารับการฝึกอบรมตามหลักสูตรการพัฒนาภาวะผู้นำทางการกีฬา จำนวน 20 คน

สมมติฐานการวิจัย

หลักสูตรและชุดฝึกอบรมภาวะผู้นำทางการกีฬาที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ สามารถพัฒนาภาวะผู้นำทางการกีฬาให้กับนักศึกษา

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. หลักสูตร หมายถึง หลักสูตรการพัฒนาภาวะผู้นำทางการกีฬา สำหรับนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา โดยสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่จัดให้ผู้นำทางการกีฬาได้เรียนรู้ พัฒนาทักษะ และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางด้านภาวะผู้นำทางการกีฬา

2. ชุดฝึกอบรม หมายถึง ชุดของสื่อประสมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นอย่างมีระบบโดยใช้สื่อเทคนิค วิธีการ กิจกรรมที่หลากหลายมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับเนื้อหา โดยมีทั้งหมด 6 ชุดฝึกอบรม ประกอบด้วย 1) การพัฒนาภาวะผู้นำทางการกีฬาด้านความรู้ทักษะ 2) การพัฒนาภาวะผู้นำทางการกีฬาด้านความคิด 3) การพัฒนาภาวะผู้นำทางการกีฬาด้านอารมณ์ 4) การพัฒนาภาวะผู้นำทางการกีฬาด้านแรงจูงใจ 5) การพัฒนาภาวะผู้นำทางการกีฬาด้านบุคลิกภาพ 6) การพัฒนาภาวะผู้นำทางการกีฬาด้านมนุษยสัมพันธ์

3. ภาวะผู้นำทางการกีฬา หมายถึง ความสามารถในการบริหารจัดการกีฬา โดยผู้นำทางการกีฬาจะต้องมีความสามารถทางด้านความคิด มีความรู้กว้างขวางมีทักษะทางการกีฬาและทักษะในการบริหารจัดการ มีบุคลิกภาพที่ดี มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้ ควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ดี และมีแรงจูงใจในการทำงานสูง

4. ผู้นำทางการกีฬา หมายถึง นักศึกษาในระดับปริญญาตรี ที่ดำรงตำแหน่งประธาน หรือรองประธาน ตลอดจนกรรมการบริหารภายในชมรมกีฬา ในสถาบันอุดมศึกษา

5. นักศึกษา หมายถึง นักศึกษาในระดับปริญญาตรี ที่ลงทะเบียนเรียนและยังคงสภาพนักศึกษาอยู่ในปัจจุบัน และมีตำแหน่งเป็นประธาน รองประธาน หรือสมาชิกในชมรมกีฬาต่างๆ ของสถาบันอุดมศึกษา เขตภาคเหนือตอนบน

6. สถาบันอุดมศึกษา หมายถึง สถาบันที่มีการเรียนการสอนในระดับปริญญาตรี โดยสังกัดสำนักงานการอุดมศึกษา (สกอ.)

7. ความรู้ หมายถึง ความสามารถในการนำความรู้ไปปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการองค์การ และความรู้ทางการกีฬาที่มีอยู่ไปประยุกต์ใช้ วิเคราะห์ และถ่ายทอดให้กับผู้อื่นได้

8. ทักษะ หมายถึง ความชำนาญในเรื่องการจัดการกีฬา ซึ่งสามารถสร้างขึ้นได้จากการเรียนรู้ ประสบการณ์ และการฝึกปฏิบัติ ประกอบด้วย ทักษะความสามารถการปฏิบัติทางการกีฬา ทักษะในการวางแผน ทักษะในการบริหาร และทักษะการให้คำปรึกษา

9. ความคิด หมายถึง ความสามารถในการให้เหตุผล การจัดบุคคลเข้าทำงานให้ตรงกับความสามารถ การวิเคราะห์เกมส์การแข่งขัน การแก้ปัญหา การหยั่งรู้และการตัดสินใจ

10. แรงจูงใจ หมายถึง สิ่งกระตุ้นให้เกิดความปรารถนาหรือพยายามให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ เช่น ความทะเยอทะยานที่จะได้รับชัยชนะจากการแข่งขัน การตั้งเป้าหมายให้กับตนเองหรือทีมของตนว่าจะต้องติดทีมชาติหรือไปแข่งขันในระดับนานาชาติ

11. อารมณ์ หมายถึง สภาพภูมิภาวะทางอารมณ์ ความมั่นคงทางอารมณ์ไม่ว่าจะอยู่ในสถานการณ์ใดในการแข่งขัน ความอดทนอดกลั้นต่อเกมส์การแข่งขัน การมองโลกในแง่ดีเมื่อพ่ายแพ้จากการแข่งขัน ยิ้มแย้มแจ่มใสและมีอารมณ์ขัน

12. บุคลิกภาพ หมายถึง คุณลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์ของผู้นำทางการกีฬาแต่ละบุคคล ซึ่งแสดงออกทางท่าทาง ความรู้สึกนึกคิด กิริยามารยาท ลักษณะนิสัย อุปนิสัย รูปร่างลักษณะทางร่างกาย การแต่งกาย

13. มนุษยสัมพันธ์ หมายถึง พฤติกรรมที่ผู้นำทางการกีฬาแสดงต่อบุคคลอื่น เพื่อให้ได้มาซึ่งความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคลและกลุ่มบุคคล โดยการแสดงออกด้วยความเป็นมิตร การวางตัวที่ดี การเป็นที่พึ่งที่ปรึกษา การมีความสามารถในการสื่อสาร การมีอัธยาศัยที่ดี เคารพสิทธิของผู้อื่น และเป็นผู้กว้างขวางในสังคม สามารถร่วมมือกับบุคลากรส่วนใหญ่ขององค์การและสามารถร่วมมือกับบุคลากรที่อยู่ในองค์การประเภทเดียวกัน